

Polski Instytut Spraw Międzynarodowych
Biuro Analiz

BIULETYN

nr 73 (177) • 14 listopada 2003 r. • © PIŚM

nr egz. PIŚM 3.20

Redakcja: Krzysztof Bałon, Sławomir Dębski (redaktor naczelny), Dorota Dołęgowska (redaktor techniczny), Adam Eberhardt, Maciej Krzysztofowicz, Urszula Kurczewska, Wiesława Lach (sekretarz Redakcji)

Stanowisko Wielkiej Brytanii na Konferencji Międzyrządowej

Karolina Balcerowska-Kwaterska

Stanowisko rządu brytyjskiego w sprawie Traktatu ustanawiającego Konstytucję dla Europy (TUK) zostało przedstawione parlamentowi brytyjskiemu we wrześniu 2003 r., a następnie zaprezentowane opinii publicznej w postaci dokumentu *White Paper*¹. W trakcie Konferencji Międzyrządowej rząd brytyjski jest gotowy do ustępstw niezbędnych dla osiągnięcia kompromisu, ale stoi na stanowisku, że żadna z wprowadzanych zmian nie może naruszać żywotnych interesów Zjednoczonego Królestwa. Dla ich obrony jest zdecydowany odwołać się do prawa weta. Rząd nie przewiduje jednak ogłoszenia referendum krajowego w sprawie ratyfikacji Traktatu.

Usprawnienie struktur decyzyjnych i zwiększenie efektywności funkcjonowania UE jest, zdaniem rządu brytyjskiego, niezbędnym warunkiem pomyślnego rozwoju zjednoczonej Europy. Z zadowoleniem przyjmuje on zachowanie w TUK wiodącej roli rządów poszczególnych państw członkowskich, wzrost znaczenia parlamentów narodowych oraz projekt powołania stałego przewodniczącego Rady Europejskiej. Rząd brytyjski będzie dążył do pozostawienia kwestii podatkowych, zagadnień obronności oraz polityki zagranicznej w kompetencji państw członkowskich.

W stanowisku brytyjskim podkreśla się, że stworzenie jednolitego dokumentu precyzującego cele i metody działania UE wychodzi naprzeciw oczekiwaniom środowisk politycznych i gospodarczych. Rząd uznaje konieczność daleko idących reform instytucji wspólnotowych, motywując to przede wszystkim tym, że rozwiązania zaprojektowane przed laty dla kilku, bądź kilkunastu krajów członkowskich nie będą wystarczająco efektywne po rozszerzeniu UE do 25 i więcej państw. Reformy instytucji umożliwią też, zdaniem rządu brytyjskiego, usprawnienie procesu ujednoczania zasad działalności gospodarczej na całym obszarze UE, włączając w to zachowanie wymogów jakościowych i standardów bezpieczeństwa produktów i usług.

¹ *A Constitutional Treaty for the EU – The British Approach to the European Union Intergovernmental Conference 2003*, September 2003 (dokument dostępny na stronie internetowej brytyjskiego Foreign and Commonwealth Office: www.fco.gov.uk).

Wielka Brytania popiera wprowadzenie głosowania **kwalifikowaną większością głosów w Radzie Ministrów** jako generalną zasadę we wszystkich procesach legislacyjnych UE. Zależy jej szczególnie na usprawnieniu głosowania w rozwiązywaniu tak istotnych dla niej problemów, jak: napływ nielegalnych imigrantów, przestępczość zorganizowana oraz ochrona środowiska naturalnego. Sprzeciwia się jednak wprowadzeniu do TUK klauzuli "passerelle", pozwalającej Radzie Europejskiej jednomyślnie decydować o zastosowaniu zasady głosowania większością kwalifikowaną w Radzie Ministrów, w dziedzinach, w których obecnie stosuje się jednomyślność. Taka możliwość umniejszyłaby dotychczasową rolę parlamentów narodowych. Zasada jednomyślności powinna być zachowana w najważniejszych, zdaniem rządu brytyjskiego, sprawach jak: zmiany traktatów, kwestie podatkowe, bezpieczeństwo socjalne, obronność i współpraca sądowa w zakresie prawa karnego. Jednomyślność powinna być również stosowana przy podejmowaniu decyzji w kwestiach wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa.

Wielka Brytania nie zgłosiła sprzeciwu wobec ustalonego w projekcie TUK **systemu głosowania większością kwalifikowaną w Radzie Ministrów**, który pozwala jej zachować status państwa dużego, o znacznym wpływie na podejmowanie i blokowanie decyzji. Jednocześnie jednak pozytywnie ocenia system ustalony w traktacie nicejskim, jako kompromis wypracowany podczas długich negocjacji, także odpowiadający aspiracjom tego państwa.

Kluczowe, z brytyjskiego punktu widzenia, są zapisy TUK dotyczące podziału kompetencji pomiędzy UE a państwami członkowskimi (zasada subsydiarności), według których UE powinna działać tylko tam, gdzie rząd narodowy nie chce lub nie może osiągnąć danego celu samodzielnie. Z zadowoleniem przyjęto również uproszczenie istniejących instrumentów prawnych oraz projekt powołania **stałego przewodniczącego Rady Ministrów**, co zdaniem rządu brytyjskiego podniesie efektywność funkcjonowania Unii, w tym wpłynie na spójność podejmowanych decyzji i sprawność ich realizowania, zwłaszcza w dłuższym okresie. Popierając ogólną koncepcję powołania unijnego ministra spraw zagranicznych, Wielka Brytania oczekuje sprecyzowania jego kompetencji, w tym m.in. określenia jego odpowiedzialności wobec państw członkowskich oraz w stosunku do Komisji Europejskiej. Uznając konieczność dostosowania instytucji wspólnotowych do zwiększonej liczby 25 członków, Wielka Brytania nie zakwestionowała w swym stanowisku ustaleń projektu TUK przewidujących ograniczenie liczby komisarzy z prawem głosu w składzie Komisji Europejskiej.

Opowiadając się za przyjęciem jednolitego dokumentu konstytucyjnego, rząd brytyjski zastrzega jednakże konieczność zachowania specjalnych ustaleń w sferze **wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa** oraz wybranych aspektów wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych. Jest to, zdaniem Wielkiej Brytanii, szczególnie istotne przy projekcie nadania UE osobowości prawnej. W tym kontekście rząd brytyjski wyklucza m.in. zrzeczenie się przez Zjednoczone Królestwo stałego miejsca w Radzie Bezpieczeństwa ONZ. W zakresie wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, rząd brytyjski wyraźnie podkreśla niezbywalną rolę państw członkowskich. Aprobuje również wyrażoną w TUK ściślejszą koordynację polityki bezpieczeństwa UE z polityką handlową i pomocy zagranicznej (w tym humanitarnej), widząc w tym szansę zwiększenia efektywności działań Unii na forum globalnym. Popierając tworzenie europejskiej polityki bezpieczeństwa i obrony, Wielka Brytania zdecydowanie podkreśla jednoczesną nierozzerwalność związków z NATO. U podstaw takiego stanowiska leży jej tradycyjne partnerstwo strategiczne ze Stanami Zjednoczonymi. W sprawach bezpieczeństwa wewnętrznego rząd brytyjski popiera projekty zacieśnienia europejskiej współpracy w zakresie zwalczania przestępczości, nielegalnej imigracji oraz nadużyć w systemie zabezpieczenia socjalnego. Wyklucza jednocześnie odstąpienie od dotychczasowych procedur kontroli granicznych na Wyspach Brytyjskich.

Rząd brytyjski opowiada się za przedłożoną w TUK **koncepcją trwałego i zrównoważonego rozwoju UE**, starającą się łączyć wspólne cele gospodarcze z priorytetami społecznymi krajów członkowskich. Odpowiada to przyjętej w 1999 r. przez

Partię Pracy koncepcji Trzeciej Drogi. Wielka Brytania popiera w związku z tym działania zmierzające do dalszego rozwoju jednolitego rynku, motywując to dotychczasowymi i spodziewanymi korzyściami ze swobody przepływu towarów, usług, kapitału i osób, zwracając jednocześnie uwagę na konieczność każdorazowego wyraźnego uwzględniania we wspólnym stanowisku UE interesów poszczególnych państw członkowskich. W trosce o zachowanie elastyczności brytyjskiego rynku pracy oraz swych pozostałych przewag konkurencyjnych, Wielka Brytania odrzuca projekty scentralizowania na szczeblu Unii polityki makroekonomicznej, a zwłaszcza podatkowej, chcąc pozostawić tę sferę w kompetencji narodowej. Projekt TUK nie zmienia warunków brytyjskiego protokołu w sprawie przystąpienia Zjednoczonego Królestwa do Unii Gospodarczej i Walutowej, pozostawiającego mu swobodę decyzji co do uczestnictwa w strefie euro.

Stanowisko rządu brytyjskiego nie zawiera komentarza do kwestii ewentualnego umieszczenia w preambule Konstytucji **odwołania do chrześcijańskiego dziedzictwa Europy**. Dotychczasowy przebieg negocjacji potwierdza, że dla Wielkiej Brytanii, w odróżnieniu od niektórych państw uczestniczących w obradach Konferencji Międzyrządowej, nie jest to kwestia o pierwszoplanowym znaczeniu.

OGŁOSZENIA

Publikacje Polskiego Instytutu Spraw Międzynarodowych

Seria wydawnicza „WYKŁADY PUBLICZNE”

*
USTRÓJ PAŃSTWA A POLITYKA ZAGRANICZNA

Warszawa 2002, s. 92
ISBN 83-915767-7-9

I cykl wykładów publicznych: Władysław Bartoszewski, Bronisław Geremek, Dariusz K. Rosati, Andrzej Olechowski, Krzysztof Skubiszewski, Ryszard Stemplowski

*
ETYKA DYPLOMACJI

Warszawa 2002, s. 90
ISBN 83-915767-8-7

II cykl wykładów publicznych: Tadeusz Pieronek, Jerzy J. Wiatr, Jan Barcz, Bohdan Lewandowski, Jan Baszkiewicz, Wiesław Chrzanowski, Ryszard Stemplowski

*
**POLSKA W UNII EUROPEJSKIEJ.
JAKA POLITYKA ZAGRANICZNA?**

Warszawa 2003, s. 110
ISBN 83-918046-6-6

III cykl wykładów publicznych: Jerzy Buzek, Józef Oleksy, Waldemar Pawlak, Hanna Suchocka, Jan Olszewski, Jan Krzysztof Bielecki, Tadeusz Mazowiecki, Włodzimierz Cimoszewicz, Ryszard Stemplowski

*Sprzedaż w Instytucie
oraz w wybranych księgarniach (www.pism.pl/ksiazki-ksiegarnie.html)*